

Afet sırasında ve sonrasında hak temelli dayanışma nasıl olmalı?

13 Milyon kişiyi doğrudan etkileyen depremin ardından oluşan dayanışma hepimize umut veriyor. Depremden etkilenen kişilerle dayanışmayı sürdürürken insan hakları temelini korumak ve insan onuruna saygılı süreçler yürütmek öncelik olmalı. Peki nasıl?

1. Destek toplama süreci

- **Motivasyonunuzun farkında olun.** Dayanışmanın içinde bulunurken kişisel motivasyonlarımızın da olmasının olağan olduğunu kabul ederek bu desteği sağlama motivasyonunuzu sorgulayın. Kişisel motivasyonların **kişilerin hak ve ihtiyaçlarının** önüne geçmemesine dikkat edin.
- **Sorun.** Kendi ihtiyaçlarını en iyi şekilde belirleyebilecek olanlar afetten doğrudan etkilenenlerdir. İhtiyaç belirleme sürecinde afetten doğrudan etkilenenlerin görüşlerini önceleyin.
- **Bireysel ihtiyaçları gözetin.** Her kişinin içinde bulunduğu durumdan, taşıdığı özelliklerden kaynaklı öznel ihtiyaçları olduğunu farkında olun. Örneğin giysi desteğinde bulunurken büyük veya küçük bedene ihtiyaç duyabilecek kişileri, gıda desteğinde bulunurken kişilerin bireysel beslenme ihtiyaçları gözetin.
- **İşbirliği yapın.** Afet bölgesine destek iletmeye hazırlanırken halihazırda afet bölgesinde çalışan STK'lar (dernekler, vakıflar, sendikalar) ile işbirliğinde olun.
- **Niteliği önemseyin.** Afetten etkilenmiş olanların insan onuruna, insan sağlığı ve güvenliğine uygun nitelikte desteklere ulaşması gereklidir. Ulaşan desteklerin miktarı kadar işlevselliğini de dikkate alın. Örneğin giysi desteklerinde; ne kadar desteğin ulaştırıldığı kadar bu giysilerin gönderilen bölgenin iklim koşullarına uygunluğu ve sağlığı riske atmayacak biçimde temizliği de önemlidir.
- **Sürdürülebilirliği gözetin.** Afet sonrası ihtiyaçların uzun dönemli olacağını unutmayın. Desteklerin akut dönemde olduğu kadar uzun dönemde de gerekli olacağı bilinciyle kaynakları kullanın.
- **Gizliliği koruyun.** Kişilerin haklarına erişimi için gerekli olmadığı sürece kişisel bilgileri, kişilerin görüntülerini içeren fotoğrafları, videoları ve iletişim bilgilerini izin alınmadan paylaşmayın.
- **Eşitlikçi bir dil kurun.** Dayanışma için destek toplarken veya dayanışmayı duyururken afetten etkilenen kişilerin "mağdur rolünü" pekiştirmeyen, acıma ve güçsüzlük odaklı olmayan, insan onuruna saygılı bir dil kullanın. Örneğin "zor durumdaki depremedelere el uzatmak" yerine "afetten etkilenen kişilerle dayanışmak" demeyi tercih edin.

2. Duyuru ve iletişim süreci

- **Gizliliği koruyun.** Kişilerin haklarına erişimi için gerekli olmadığı sürece kişisel bilgileri, kişilerin görüntülerini içeren fotoğrafları, videoları ve iletişim bilgilerini izin alınmadan paylaşmayın.
- **Eşitlikçi bir dil kurun.** Dayanışma için destek toplarken veya dayanışmayı duyururken afetten etkilenen kişilerin “mağdur rolünü” pekiştirmeyen, acıma ve güçsüzlük odaklı olmayan, insan onuruna saygılı bir dil kullanın. Örneğin “zor durumdaki depremzedelere el uzatmak” yerine “afetten etkilenen kişilerle dayanışmak” demeyi tercih edin.
- **Kapsayıcı olun.** Deprem bölgesinde yaşayan herkesin afetten etkilendiğini unutmayın. Dayanışmanızın iletişimini kurarken ayrımcılıktan uzak ve kapsayıcı olduğunuza emin olun.
- **Dijital hafızayı unutmayın.** Dayanışma sürecinde iletişim için kullandığınız görsellerin dijital hafıza içinde kalıcı olacağını unutmayın. Kişilerin unutulma ve gizlilik haklarını gözetin.
- **Şeffaf olun.** Planladığınız desteğin ulaştırılacağı yer ve ulaştırılma yöntemi hakkında olabildiğince şeffaf bilgi verin, desteklerin ulaştırılma sürecinde hesap verebilir olmayı önemseyin.

3. Desteklerin kişilere ulaştırılma süreci

- **Teyit edin.** Desteklerin dağıtımı aşamasında doğrudan tespit edildiğinden emin olduğunuz ihtiyaçlara yönelin. Destekleri afet bölgesinde çalışan STK’lar ve bölgede bulunan güvendiğiniz kişilerin yönlendirdiği alanlara iletin.
- **Ayrımcılıktan kaçının.** Desteklerin ulaştırılmasında ayrımcılık yapılmadığına emin olun.
- **Kapsayıcılığı gözetin.** İnternet veya teknolojik cihaza erişimleri olmadığı için kendi ihtiyaçlarını sosyal medya üzerinden paylaşamayan kişilerin varlığını gözetin.
- **Hak temelini koruyun.** Desteklerin dağıtımı sürecinde eşitsizliği, alan-veren ilişkisini, hiyerarşiyi besleyen bir dil kurmak yerine güçlendirici, şiddetsiz, insan haklarını ve dayanışmayı vurgulayan bir dil kullanın. Beslenme, barınma, güvenlik gibi ihtiyaçların kişilerin temel hakları olduğunu unutmayın.
- **Gizliliği koruyun.** Destek ulaştırma süreçlerini belgelemek amacıyla kişilerin görüntülerini ve kişisel bilgilerini kullanmaktan kaçının.